



KESKI-
SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

Yhteistyöstä yhteisötyöhön

Yhteisösosiaalityön erilaisten
toteutustapojen kartoittamista

Pasi Penttilä

Sosiaalialan osaamiskeskus Koske

Harjoitteluraportteja 18

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Yhteisösosiaalityön taustaa	4
	2.1 Sosiaalityön ja yhteisöjen historiasta	4
	2.2 Nykytilanteen haasteet ja mahdollisuudet	6
3	Käytännön toimintamalleja	7
	3.1 Tampereen mallit	7
	3.2 Helsingin mallit	10
4	Yhteisöllistä toimintaa Keski-Suomessa	12
	4.1 Huhtasuon Kylätoimisto	12
	4.2 Monikulttuurikeskus Gloria, Info Gloria & International Jyväskylä	12
	4.3 Päihdekuntoutuskoti Seukkala	13
	4.4 Meidän Tupa	14
5	Johtopäätökset	15
	Lähteet	16

1 Johdanto

Sosiaalialalla on viime vuosina herännyt uutta kiinnostusta yhteisöllisiä työtapoja kohtaan. Sosiaali- ja terveysministeriön *Tiekartta 2030* -tulevaisuus selvityksessä (Karjalainen, Metteri & Strömberg-Jakka, 2019) tehtiin toimenpide-ehdotus jalkautuvan lähityön sekä alueperustaisen yhteisösosiaalityön kehittämistä ja toteuttamisesta. Raportissa ehdotettiin yhteisösosiaalityöstä lisättävän säädös sosiaalihuoltolakiin. Vuonna 2023 sosiaalihuoltolakiin astuikin voimaan 7 a § yhteisösosiaalityöstä ja etsivästä työstä. Säädös velvoittaa hyvinvointialueita järjestämään asukkaille yhteisösosiaalityötä ja sen keinoin edistämään yhteisöjen sosiaalista eheyttä ja hyvinvointia sekä hyviä väestösuhteita. Laki velvoittaa hyvinvointialueita toteuttamaan yhteisösosiaalityötä yhteistyössä alueen asukkaiden, kuntien, järjestöjen ja seurakuntien kanssa. Lisäksi yhteisösosiaalityön osana tulee järjestää syrjäytymistä vähentävää etsivää työtä.

Tässä harjoitteluraportissa kartoitetaan, miten yhteisösosiaalityötä toteutetaan Suomessa. Tavoitteena on käytännön esimerkkien avulla havainnollistaa, mitä yhteisösosiaalityö on ja millä erilaisilla tavoilla sitä voidaan toteuttaa. Tarkoituksena ei siis ole tarjota kattavaa esitystä kaikesta Suomessa toteutettavasta yhteisösosiaalityöstä. Raportti on tehty osana Keski-Suomen hyvinvointialueen sosiaalialan osaamiskeskus Koskessa suoritettua sosiaalityön maisteriopintoihin sisältyvää harjoittelua elo-syyskuussa 2024. Raportti ja sen tulokset eivät täytä tieteellisen tutkimuksen kriteerejä. Ne ovat ennemminkin julkisista lähteistä saatavilla olevaan tietoon perustuva alustus mahdolliselle tulevalle kehittämistyölle ja uusien toimintatapojen ideoimiselle.

Raportti on jaettu viiteen lukuun. Johdannon jälkeen luvussa 2 käydään lyhyesti läpi yhteisösosiaalityön käsitteellistä ja historiallista taustaa. Luvussa 3 siirrytään esittelemään erilaisia yhteisösosiaalityön ja yhdyskuntatyön toimintamalleja Tampereelta ja Helsingistä. Luvussa 4 keskitytään Keski-Suomesta löydettyihin esimerkkeihin yhteisöllisestä toiminnasta. Luvussa 5 käydään läpi selvityksen keskeiset johtopäätökset ja pohditaan niiden merkitystä yhteisösosiaalityön kehittämisen kannalta.

2 Yhteisösosiaalityön taustaa

Yhteisösosiaalityön tarkkarajaista määrittelemistä ei katsottu perustelluksi sosiaalihuoltolain tasolla, koska sitä katsottiin pystyttävän toteuttaa menestyksekkäästi hyvin erilaisilla malleilla ja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa (HE 197/2022 vp). Kotimaisessa tutkimuksessa kuitenkin viitataan usein Roivaisen ym. (2019) määritelmään, jossa yhteisösosiaalityö on alueella tehtävää sosiaalityötä, jota toteutetaan monitoimijaisesti yhteistyössä paikallisten viranomaisten, yritysten, järjestöjen, seurakuntien ja asukkaiden kanssa (ks. myös Roivainen, 2016; Pekkarinen & Kiviranta, 2023; Kananoja & Karjalainen, 2016). Eräsaaren (2016) mukaan yhteisösosiaalityössä toiminnan subjekteina eivät ole yksittäiset asiakkaat, vaan laajemat yhteisöt. Yhteisöjä ei tule ymmärtää pelkkinä toiminnan kohteina, vaan ne toimivat aktiivisesti toteuttajina ja suunnittelijoina ammatillisten toimijoiden rinnalla.

On kriittisen tärkeätä korostaa, ettei yhteisösosiaalityötä voida pelkistää vain ammatillisten toimijoiden yhteistyöksi. Yhteisösosiaalityö ei myöskään ole pelkkää yksilökeskeistä asiakastyötä, jossa huomioidaan yhteisöjen tai yhteisöllisyyden merkitys esimerkiksi sosiaalisia verkostoja kartoittamalla. Oikeastaan yhteisösosiaalityötä ei voida luonnehtia asiakastyönä samassa mielessä kuin valtavirran sosiaalityötä, sillä yhteisösosiaalityössä osallistujalta ei vaadita palveluorganisaation asiakkuutta. Keskeisessä asemassa ovat itse yhteisöt ja heidän osallistumisensa ja toimijuutensa. (Kananoja & Karjalainen, 2016.)

2.1 Sosiaalityön ja yhteisöjen historiasta

Vaikka yhteisösosiaalityö muotoutui omaksi käsitteekseen vasta 2000-luvun alussa, yhteisöissä ja yhteisöjen kanssa tehtävä työ on itse asiassa sosiaalityön vanhinta perua. Suomessa 1990- ja 2000-luvuilla sosiaalityön valtavirtaan nousi yksilökeskeinen asiakastyö, jolloin yhteisölliset työotteet katosivat lähes kokonaan. Yhteisötyötä kohtaan herännyttä tuoretta kiinnostusta voidaankin pitää ikään kuin paluuna sosiaalityön juurille. (Roivainen, 2016; Roivainen ym., 2019; Eräsaari, 2016.)

Yhteisösosiaalityön juuret yltävät 1800-luvun lopulla vaikuttaneeseen *settlementiliikkeeseen* ja sosiaalityön pioneeri Jane Addamsiin (Puurunen, 2016; Eräsaari, 2016). Settlementeissä yläluokkien jäsenet muuttivat asumaan köyhien pariin tutustuakseen heidän elinoloihinsa. Settlementiliikkeen jälkeistä yhteisöllisten työmuotojen kehitystä voidaan hahmotella Roivaisen ym. (2019, s. 279–282) mukaan kolmessa vaiheessa: modernin yhdyskuntatyön vaihe 1970–1990, jälkimodernien yhteisöllisten strategioiden vaihe 2000–2010 ja nykyinen monitoimijaisia verkostoja ja kansalaisosallisuutta painottava vaihe vuodesta 2010 eteenpäin.

Yhdyskuntatyö (ruots. *samhällsarbete*) rantautui muista Pohjoismaista Suomeen 1960- ja 1970-luvuilla (Roivainen, 2016). Nykyaikaisessa yhteisösosiaalityössä on Roivaisen ym. (2019) mukaan havaittavissa vahva yhdyskuntatyön perinne. Pohjoismainen yhdyskuntatyö otti vaikutteita Britanniasta ja Alankomaista saapuvasta *community work* -perinteestä eli

yhteisötyöstä. Kansainvälisesti yhteisötyö on ymmärretty sosiaalityötä laajempänä kokonaisuutena: kaikki yhteisötyö ei ole sosiaalityötä, mutta sosiaalityö voi olla yksi toimija tai osapuoli yhteisötyössä (Eräsaari, 2016; Pavelová, 2014). Suomessa yhdyskuntatyö puolestaan muotoutui erityisesti viranomaislähtöiseksi professionaalisen sosiaalityön osamenetelmäksi yksilökohtaisen sosiaalityön ja ryhmätyön rinnalle. Roivainen (2016) kertoo sosiaali- ja terveysministeriön työryhmän raportin vuodelta 1985 määrittelevän yhdyskuntatyön ”asukkaiden tarpeista lähteväksi työmuodoksi, jonka tarkoituksena on suunnitelmallisen ja sosiaalisen muutosprosessin käynnistäminen ja tukeminen tietyllä alueella”. Yhdyskuntatyön täsmennetään olevan asukkaiden, järjestöjen ja viranomaisten yhteistyötä asuinalueen sosiaalisen toiminnan kehittämiseksi sekä asuin- ja elinympäristön parantamiseksi. Yhdyskuntatyön pohjalta kehitettiin 1980-luvulla *alueellista sosiaalityötä*. Sosiaali- ja terveysministeriö toteutti ns. alueellistamiskokeilun vuosina 1983–1987, jolloin sosiaali- ja terveystalouksia ja niihin liittyvää poliittista ohjausta haluttiin tuoda lähelle ihmisiä. Alueellisessa sosiaalityössä pyrittiin pääsemään eroon sektoreittain eriytyneestä sosiaalityöstä kohti kokonaisvaltaista, jopa yhdistettyä sosiaalityötä. (Roivainen, 2016.)

1990-luvun laman jälkeen perinteisen yhdyskuntatyön menetelmät katosivat julkisen sektorin sosiaalityöstä lähes kokonaan. Tällöin siirryttiin alueellisesta työstä kohti ikäryhmä- ja ilmiöperustaista erikoistumista. (Roivainen, 2016.) Uuden julkisjohtamisen mallin (*New Public Management*, NPM) yleistyessä keskityttiin sisäisen hallinnon kehittämiseen yksityissektorin oppien mukaisesti, mikä johti järjestelmälähtöisyyteen ja taloudellisen tehokkuuden tavoitteluun. (Roivainen, 2016; Roivainen ym., 2019.) Sosiaalivirastojen kohderyhmäajattelu profiloi yhdyskuntatyötä yksilökohtaisen ja kontrolloivan työn suuntaan, jolloin alueellinen työ ja kokonaisvaltainen työote kärsivät. Roivainen ym. (2019, s. 281) kuvaavat muutosta seuraavasti: ”Tässä prosessissa asukkaista tuli asiakkaita ja sosiaalityöntekijöistä viranomaisia.” Yhteisölliset strategiat säilyivät, mutta niiden toimintafilosofia erosi radikaalisti perinteisestä yhdyskuntatyöstä pyrkiessään kehittämään itseapuun ja monituottajamalleihin perustuvia työmuotoja.

Tältä osin yhteisölliset menetelmät alkoivat muistuttaa anglosaksisten maiden *Community Social Work* (CSW) -työtä, joka ei nimestään huolimatta rinnastu pohjoismaiseen yhdyskuntatyöhön (Roivainen, 2016). CSW:n kehitys on kytköksissä NPM-malleihin sekä *Big Society* -ajatteluun ”suuresta yhteiskunnasta ja pienestä valtiosta”. Suuressa yhteiskunnassa julkinen sektori huolehtisi ainoastaan viranomaistehtävistä. Yksilökohtaiset palvelut hankittaisiin yrityksiltä ja yhteisöiltä, kun taas yhteisölliset lähipalvelut tuotettaisiin paikallisten lähiyhteisöjen voimin. Pohjoismaisessa sosiaalityössä *Big Society* -ajatteluun on suhtauduttu erittäin kriittisesti, sillä kansalaisten hyvinvoinnin turvaaminen on katsottu hyvinvointivaltion tehtäväksi. (Roivainen, 2016; Roivainen ym., 2019.)

2010-luvulla huomio kiinnittyi organisaatioiden sisäisestä kehittämisestä monitoimijaisiin yhteistyöverkostoihin. Kansalaisten osallistumista painotetaan tärkeänä osana palvelujen suunnittelua ja kehittämistä. Kansalaisyhteiskunnan merkitys on kasvanut ja eri toimijoita halutaan mukaan yhteistyöhön. Tämä ajattelumaailman muutos on näkynyt myös uutena kiinnostuksena yhteisöllisyyttä ja yhteisöllisiä työotteita kohtaan. (Roivainen ym., 2019.)

2.2 Nykytilanteen haasteet ja mahdollisuudet

Yhdyskuntatyön menetelmät katosivat sosiaalityöstä lähes kokonaan 1990- ja 2000-lukujen aikana. Palvelut siirrettiin kaupunkien keskustoihin, jolloin käytännössä palattiin takaisin 1980-luvun alueellistamiskokeilua edeltäneeseen tilanteeseen. Sosiaalityö kaventui yksilökohtaiseksi työksi, eivätkä kustannustehokkuuden paineet mahdollistaneet alueilla tehtävää ehkäisevää työtä. Alueellisen työn puuttuminen on johtanut siihen, että yhteisöperustaisten toimintojen tuloksellisuutta on ollut vaikea osoittaa. (Roivainen ym., 2019.)

Yhteisösosiaalityössä taustafilosofiassa vaikuttaa vahva käsitys asukkaiden osallistamisesta ja valtaistamisesta (*empowerment*). Ammattilaisilta ja viranomaisilta tulevaa ylhäältä alaspäin suuntautuvaa vallankäyttöä pyritään välttämään ja luomaan sen vastapainoksi alhaalta ylöspäin suuntaavaa, asukkaita ja yhteisöjä valtaistavaa toimintaa. Ihanteellisessa tilanteessa yhteisöjä aktivoidaan vastaamaan itse itseään koskeviin sosiaalisiin ilmiöihin. Ratkaisut sosiaaliin ongelmiin haetaan ensisijaisesti yhteisöjen sisältä ennen kuin turvaudutaan ulkopuolisiin tahoihin. Tähän pyritään mm. vahvistamalla yhteisöjen oma-aloitteisuutta, keskinäistä avunantoa ja vastavuoroisia yhteisösuhteita. (Kananoja & Karjalainen, 2016; Eräsaari, 2016; Roivainen ym., 2019.)

Eräsaari (2016) on kirjoittanut ns. yhteisöllistämisen politiikasta. Tällä viitataan tilanteeseen, jossa julkinen sektori ei kykene tai halua tarjota palveluita, jolloin ratkaisuja lähdetään etsimään lisäämällä kansalaisten vastuuta ja vähentämällä julkista palvelutarjontaa. Eräsaari problematisoi tätä tilannetta kiinnittämällä huomion siihen, kuinka 2000-luvun saatteessa julkiset toimijat ovat jatkuvasti vähentäneet asukas- ja kansalaistiloja. Yhteisöllistämistä siis kannatetaan samalla kun sille varattuja paikkoja lakkautetaan. Eräsaari korostaa, että jos yhteisöllistä työtettä halutaan edistää, kysymys paikoista on otettava lähtökohdaksi. ”Yhteisöllinen työote voi olla sekä julkisen että kolmannen sektorin toimintaa, sen nimi voi olla yhteistyö, yhteisösosiaalityö tai yhdyskuntatyö, mutta Suomessa se ei voi toteutua taivasalla” (Eräsaari, 2016, s. 121). Voidaan myös melko suurella varmuudella ennakoida, että jos palveluiden yhteisöllistämistä pyritään hakemaan säästöjä julkisista palveluista, tämä tulisi näkemään sosiaalialan ammattilaisten ja laajemminkin kansalaisten keskuudessa hyvinvointivaltion lupauksen pettämisenä ja palvelujärjestelmän rapauttamisena.

Yhteisösosiaalityötä on ajateltu ja ajatellaan perinteisesti alueellisten yhteisöjen kautta. Nykyinen informaatioteknologian kehitys kuitenkin haastaa meitä ajattelemaan yhteisöjä laajemmin. Internet ja sosiaalinen media mahdollistavat digitaalisten yhteisöjen muodostumisen, jotka eivät välttämättä noudata minkäänlaisia maantieteellisiä rajoituksia (Rantala, 2016). Alueellisten yhteisöjen lisäksi voidaan puhua kulttuurisista tai institutionaalisista yhteisöistä, jotka eivät ole sidoksissa mihinkään tiettyyn paikkaan tai alueeseen (Roivainen, 2016). Ekososiaalinen ajattelu haastaa myös yhteisöllisiä työotteita huomioimaan ympäristön vaikutuksia yhteisöihin (Närhi & Matthies, 2016). Yhteisöllisen työotteen yhdistäminen luontolähtöisten menetelmien kanssa voisi myös vahvistaa molempia ja tuottaa pitkäaikaista vaikuttavuutta (Kuorelahti, 2022).

3 Käytännön toimintamalleja

Julkisista lähteistä saatavilla oleva tieto yhteisösosiaalityön toteuttamisesta huomattiin hyvin sirpaleiseksi ja osittain puutteelliseksi. Osa tiedoista vaikuttaa myös kadonneen julkisista verkkolähteistä hyvinvointialuesiirtymän seurauksena. Tiedonhakua vaikeutti osaltaan tarkkojen käsitelmäritelmien puute sekä käsitteistön laajuus ja monimutkaisuus. Kaikkea yhteisösosiaalityöksi katsottavaa toimintaa ei välttämättä ole käsitteellistetty yhteisösosiaalityönä tai sen lähikäsitteiden kautta. Muun muassa näiden seikkojen vuoksi kaikenkattava kuvaus Suomessa toteutetusta yhteisösosiaalityöstä ei ole tämän harjoitteluraportin laajuudessa realistista.

Näistä haasteista huolimatta kartoituksessa pyritään antamaan mahdollisimman monipuolinen kuvaus yhteisösosiaalityön eri toteutustavoista. Toimintamalleja haettiin koko Suomen laajuudelta, mutta lopullisiksi tuloksiksi valikoitui muutama esimerkki Tampereelta ja Helsingistä. Tuloksia yhteisösosiaalityöhön rinnastettavasta toiminnasta löydettiin myös muualta Suomesta. Näiden kohdalla saatavilla olevat tiedot eivät riittäneet hyödynnettävän kokonais kuvan saamiseen. Lopulta pitäydyttiin Helsingin ja Tampereen toiminnan kuvaamisessa, sillä niistä oli saatavilla parhaiten tietoa.

3.1 Tampereen mallit

Hakutuloksissa nousi vahvasti esiin Tampereella tehty tutkimus- ja kehittämistyö. Erityisesti esiin nousivat Kototori ja Yhteisökeskus L8, joissa eri toimijoita ja palveluita keskitetään saman katon alle lähelle alueen asukkaita. Kototorin yhteydessä kehitettiin myös yhteisöneuvonnan työmuoto, joka on uusi keino vaikuttaa yhteisöihin osallistavalla ja yhteisölähtöisellä tavalla.

3.1.1 Kototori

Kototori oli vuosina 2017–2022 toiminut monitoimijainen matalan kynnyksen neuvonta- ja ohjauspaikka, josta kotoutumisensa alkuvaiheessa oleva maahanmuuttaja sai neuvontaa ja ohjausta. Kototori toimi ”yhden luukun” periaatteella: asiakkaalle tarjottiin neuvontaa ja palveluohjausta yhdessä paikassa ilman ajanvarausta. Matalan kynnyksen palvelujen lisäksi Kototori jalkautui lähialueille. Kototori sijaitsi Tampereella Hervannan vapaa-ajankeskuksen aula- ja kahvilatiloissa ja oli auki kahtena päivänä viikossa. Kototori aloitti toimintansa osana Tehostetun kotoutumisen TEKO-hanketta (2016–2019), joka edisti kahdensuuntaista kotoutumista Hervannan alueella. Vuonna 2019 sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia valitsi Kototorin vuoden parhaaksi uudeksi sosiaalialan hyväksi käytännöksi. Kototorin toiminta jatkui TEKO-hankkeen jälkeen Tampereen kaupungin järjestämänä, kunnes se päättyi vuoden 2022 lopussa hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa (Hervannan Sanomat, 2022). Kototorin yhteisöllisen työn perinnettä jatkaa Pirkanmaan hyvinvointialueen

alainen Yhteisökeskus L8, josta kerrotaan luvussa 3.1.2. (Sokra, 2024; Popova, 2019; Leppänen & Kiviranta, 2019.)

Kototorilla toteutettu yhteistyö oli erittäin monitoimijaista. Kumppaneina olivat muun muassa sosiaalipalvelut, Kela, terveystyökalut, työllisyyspalvelut, diakoniatyö sekä lukuisat eri järjestöt. Alueen asukkaat olivat mukana toiminnassa kokemusasiantuntijoita ja yhteisöneuvojina. Myös yhteistyöstä kiinnostuneet opiskelijat sekä eri yhdistysten aktiivit olivat mukana toiminnassa. (Kototori, 2020.)

Kototorilla asiakas – tai ”kävijä”, kuten Kototorilla heistä puhuttiin – tavattiin yhteisötilassa muiden kävijöiden ollessa läsnä, jolloin pystyttiin samanaikaisesti neuvomaan useita ihmisiä. Roivainen ym. (2019, s. 294–295) kuvaavat Kototorilla toteutetun yhteisösosiaalityön kriittisenä osana olevan ns. *vuorovaikutuksellinen käänne* asiakkaan ja työntekijän suhteessa: kysymykset esittää asukas, ei työntekijä. Kototorin työntekijät käsittivät tämän asettelun vastakohtaksi toimistokeskeiselle työlle, jossa työntekijä kysyy ja asiakas vastaa. Asukkaat päättävät, mistä asioista keskustellaan ja mitä he haluavat jakaa työntekijälle. Sosiaalityöntekijä ei ryhdy erilaisiin toimiin asiakkaan puolesta, vaan tukee asiakasta omien asioidensa selvittämisessä. Asukkaan toimijuutta pyritään vahvistamaan ja täten valtaistamaan omien asioidensa ja ongelmien ratkaisemisessa. ”Asiakasta autetaan auttamaan itseään, ja häntä tuetaan tahtotilan, pystyvyyden, ylläpitämisessä” (Roivainen ym., 2019, s. 295).

TEKO-hankkeen yhteydessä julkaistiin Kototorin kehittämisprosessia ja toimintaa kuvaileva kirja *Yhteisötyö kahdensuuntaisessa kotoutumisessa* (Kostiainen ym., 2019), jossa kuvataan Hervannassa toteutettua yhteisösosiaalityötä, hankkeen aikana kehitettyjä toimintamalleja sekä yhteisölähtöisten toimintatapojen hyödyntämistä maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Teos toimii hyvänä nykyaikaisena esimerkkinä yhteisösosiaalityön kehittämiseksi sekä johdatteluna nykyaikaiseen yhteisösosiaalityöhön yleisemminkin.

3.1.2 Yhteisökeskus L8

Hervannan Lindforsinkatu 8:ssa toimiva Yhteisökeskus L8 perustettiin vuonna 2021 edellä kuvatun Kototorin läheisyyteen. Se toimi aluksi Tampereen kaupungin järjestämänä toimintana, kunnes siirtyi vuonna 2023 Pirkanmaan hyvinvointialueelle. Yhteisökeskuksessa samankaltaan alle kootaan sosiaalityön ja kolmannen sektorin matalan kynnyksen palveluja. Kävijöille tarjotaan neuvontaa, ohjausta ja toimintaa. L8:ssa kehitetään julkisten sosiaalipalveluiden ja yhdistystoimijoiden yhteistyötä. Yhteisökeskusta voidaan pitää jatkumona Kototorilla tehdylle yhteisösosiaalityölle ja pitkälti jatkavan Kototorin perinnettä. Kototori oli loppuajastaan osa yhteisökeskusta ja mukana sen toiminnan kehittämisessä. Toimintaa on laajennettu siten, että yhteisökeskuksessa ei erikoistuta pelkästään maahanmuuttajien kotoutumiseen, vaan laajemmin koko väestöä koskevaan yhteisölähtöiseen työskentelyyn. (Pirkanmaan hyvinvointialue, ei pvm.; Hervannan Sanomat, 2022.)

L8 ei typisty ainoastaan kohtaamispaikaksi, jossa kävijät ovat yhteiskunnallisten toimenpiteiden kohteina ja sosiaalityön ammattilaiset niiden suorittajina. Sosiaaliin ongelmiin haetaan

laajempia rakenteellisia ratkaisuja yhdessä asiakkaiden, alueen asukkaiden ja kolmannen sektorin kanssa. L8:n toiminnassa yhdistyvät yhteisösosiaalityö ja rakenteellinen sosiaalityö. Yhteisökeskuksen toiminnassa havaittiin, että toiminnan tulee olla pysyvää ja pitkäjänteistä sekä myös reagoivaa ja muuttuvaa. Tässä yhteydessä todettiin esimerkki tilavuokrasta, joka ei pitkäjänteisyyden mahdollistamisen vuoksi voi olla riippuvainen hankerahoituksesta. (Pirkanmaan hyvinvointialue, ei pvm.; Kiviranta, 2022.)

Yhteisökeskuksen toiminnan taustalla on ajatus jaetusta asiantuntijuudesta ja omistajuudesta. Yhteisökeskusta koskevia muutoksia ja ongelmia ratkotaan kuukausittaisissa talokouksissa ja yhteisöraadeissa, joissa kaikkien ääni pääsee kuuluviin. Tällä tavoin on haluttu haastaa perinteistä julkisten organisaatioiden byrokraattista ja hierarkkista päätöksenteon tapaa. Toiminta perustuu jaettuihin arvoihin, läpinäkyvyyteen ja avoimeen dialogiin. (Kiviranta, 2022.)

3.1.3 Yhteisöneuvonta

TEKO-hankkeessa luotiin Hervannan Kototorin yhteyteen vapaaehtoisuuteen pohjautuva yhteisöneuvonnan toimintamalli, jota on jatkettu myös Yhteisökeskus L8:ssa. Hakulinen (2019) kuvaa toiminnan ydinideaksi yhteisön toimivuuden vahvistamisen koulutuksen ja ammatillisen tuen muodossa. Mallin taustalla on ajatus siitä, että yhteisö pystyy itse ratkaisemaan esiin nousevia kysymyksiä ja ongelmia sekä tarvittaessa ottamaan yhteyttä viranomaisiin. Yhteisöneuvonnassa ongelmaan voidaan reagoida hyvissä ajoin ennaltaehkäisevästi. Ongelman määrittelyssä valta-asema ja asiantuntijuus pysyvät yhteisössä eivätkä siirry ulkopuoliselle taholle. (Hakulinen, 2019; Nuorala, 2023.)

Yhteisöneuvojana toimiminen ei vaadi erityistä koulutusta, vaan hän hyödyntää olemassa olevaa tietotaitoaan. Vapaaehtoisille tarjotaan perehdytys ennen tehtävän aloitusta sekä koulutusta työssä. Yhteisöneuvojat ohjaavat ja neuvovat asukkaita sellaisissa asioissa, jotka eivät vaadi sosiaalihuollon ammattihenkilön pätevyyttä (Ruuska, 2024). Yhteisöneuvojat olivat useimmiten Kototorin asiakkaita ennen kuin hakeutuivat vapaaehtoisiksi oman osaamisensa kartuttua. Jotkut suorittivat omien opintojensa harjoittelujakson yhteisöneuvojana tai hakeutuivat työkokeiluun Kototorille. Yhteisöneuvonnassa havaittiin selkeä kehityspolku asiakkaasta asiantuntijaksi. (Hakulinen, 2019.)

Hakulisen (mt.) mukaan Kototori muodostui toiminnan ”alueelliseksi päämajaksi”, jossa yhteisöneuvojat saivat tarkemman perehdytyksen työhön. Neuvonnan taso määriteltiin TEKO-hankkeessa työskentelevän sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan kanssa, ja se rajattiin yleisohjaukseen ja varhaisen vaiheen kevyeen tukeen. Lisäksi yhteisöneuvojat tekivät yhdessä sosiaaliohjaajan kanssa palveluohjausta. Yhteisöneuvojat työskentelivät Kototorilla pääsääntöisesti kahtena päivänä viikossa ja jalkautuivat isännöitsijöiden kanssa sovittuina ajankohtina taloyhtiöiden kerhohuoneille. Neuvontatyön aihepiireihin kuului muun muassa asumisasi-
oita, koulutusta, työllisyyttä, lasten päivähoitoa sekä arjen käytännön asioiden hoitoa. Jos yhteisöneuvoja kohtasi kysymyksen tai ongelman, joka ylitti sovitun neuvonnan tason, hän

pystyi kutsumaan koolle verkostopalaverin, johon osallistuivat Hervannan alueelle muodostetun ammatillisen verkoston jäsenet.

Koska yhteisöneuvojalla itsellään ei ole ammatillista koulutusta, hän tarvitsee ympärilleen ammattihenkilöitä yhteistyökumppaneikseen. Kriittisessä asemassa on työnkuvan pohjaaminen neuvojan omiin vahvuuksiin sekä työn rajaaminen. Yhteisöneuvojien koordinaattorin avulla toimintamallia voisi laajentaa eri toimintaympäristöihin ja yhteisöihin. Yhteisöneuvonnan toteuttiin olevan yksi mahdollinen apukeino ammattihenkilöiden puutteen lievittämiseen sellaisen neuvonnan, ohjaamisen ja ihmisten kohtaamisen osalta, jossa ei vaadita ammatillista pätevyyttä. Tämä voisi keventää ammattihenkilöiden työtaakkaa. Yhteisöneuvonta nähtiin myös keinona vahvistaa demokraattista hyvinvointiyhteiskuntaa yhteisöjen jäsenien osallistamisen avulla. (Ruuska, 2024.)

3.2 Helsingin mallit

Helsingissä yhteisösosiaalityöstä käytetään yhä vanhempaa yhdyskuntatyön nimitystä, mutta toimintaa voidaan tästä huolimatta pitää nykymuotoisena yhteisösosiaalityönä. Siinä missä Tampereella yhteisösosiaalityö muotoutui tietyllä alueella – Hervannassa – toteutettavaksi toiminnaksi, Helsingissä yhdyskuntatyötä toteutetaan laajasti kaikilla kaupungin suuralueilla. (Roivainen ym., 2019, s. 296).

3.2.1 Yhdyskuntatyöntekijät

Tässä kuvauksessa Helsingin yhdyskuntatyöstä hyödynnetään Roivaisen ym. (2019, s. 285–293) analyysia yhdyskuntatyöntekijöiden työstä, joka on tehty työntekijöiden vuonna 2017 antamista kuvauksista omasta työstään. Vuoden 2016 lopussa Helsingin aluetyön yksikkö lakkautettiin ja yhdyskuntatyötä alettiin vahvistamaan vuoden 2017 alusta lähtien. Helsingissä yhdyskuntatyöntekijä oli oma erillinen työkuvaansa. Työntekijät olivat jakautuneet suuralueitten mukaan ja heidän vastuualueensa olivat laajat. Yhdelle työntekijälle saattoi kuulua 25 lähiötä tai lähes 200 000 asukasta. Tutkijoiden mukaan yhdyskuntatyötä toteutetaan paikallisyhteisöissä asukkaiden, yritysten ja järjestöjen kanssa, mutta myös oman organisaation sisällä ja eri organisaatioiden välillä. Siinä on vahvasti mukana rakenteellisen sosiaalityön ulottuvuus oppilaitos- ja kehittämistyönä, lähidemokratian edistämisenä ja sosiaalisena raportointina. Itse työ ja yhteistyöverkostot ovat hyvin laaja-alaisia sisältäen muun muassa talotoimikuntia, asukasvapaasehtoisia, järjestöjä ja seurakuntia. Yhteistyö kattaa myös muita toimialoja kuten nuoriso-, kulttuuri- ja kirjastotoimen sekä kaupunkisuunnittelun ja varhaiskasvatuksen. Työhön kuuluu epävirallisia tapaamisia, erillisiä kokouksia sekä tiedottamista sosiaalisessa mediassa.

Roivaisen ym. (2019) mukaan Helsingin kaupungin aluetyön yksikkö jaotteli yhdyskuntatyön prosesseja viiteen kategoriaan: 1) järjestöjen ja yritysten kanssa tehtävä paikallinen yhdyskuntatyö, 2) asukkaiden kanssa tehtävä paikallinen yhdyskuntatyö, 3) organisaation sisällä tehtävä yhdyskuntatyö, 4) organisaatioiden välillä tehtävä yhdyskuntatyö ja 5) rakenteellinen yhdyskuntatyö. Näiden lisäksi tutkijat tunnistivat kuudennen ”hybridiorganisaatioiden”

kategorioiden, jolla viitataan erilaisilla yhdyspinnoilla tehtävään yhteistyöhön, joka toteutuu sektorirajat ylittävissä monitoimijaisissa verkostoissa. Yhtenä esimerkkinä hybridiorganisaatioista tutkijat pitivät Naapuruuspiiri-toimintaa, josta kerrotaan luvussa 3.2.2.

Yhdyskuntatyöntekijöiden tehtäviä voidaan tarkastella asukkaiden yhtäältä sekä järjestöjen ja yritysten kanssa tehtävänä paikallisena yhdyskuntatyönä sekä toisaalta organisaatioissa ja niiden välillä tehtävänä yhdyskuntatyönä. Paikalliseen yhdyskuntatyöhön kuuluu erilaisia yhteistyötapaamisia, tutustumista, tiedonvälitystä, tapahtumien järjestämistä ja hankeyhteistyötä. Keskeisenä osana asukkaiden kanssa tehtävää työtä on asukasosallisuuden edistäminen. Organisaatioissa tehtävään yhdyskuntatyöhön puolestaan kuuluu muun muassa uusien työmuotojen kuten jalkautumisen tukeminen, asukastoiminnan fasilitointi, tiedon jakaminen ja tapahtumien järjestäminen. Rakenteelliseen yhdyskuntatyöhön puolestaan kuuluu muun muassa yhteistyökumppaneiden etsintä, kaupunkisuunnitteluun osallistuminen sosiaalialan asiantuntijoina sekä alueen toimijoiden verkottaminen. (Roivainen ym., 2019, s. 288–290.)

3.2.2 Naapuruuspiirit

Naapuruuspiirit ovat ikäihmisille tarkoitettua toimintaa, jota toteutetaan yhdessä vapaaehtoisten ja julkisen sektorin yhdyskuntatyöntekijöiden kanssa. Naapuruuspiirit toimivat asuinalueen maksuttomissa tiloissa ja luovat ikäihmisille matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja. Naapuruuspiiri ehkäisee yksinäisyyttä ja vahvistaa osallisuutta järjestämällä yhteisöllistä toimintaa lähellä kotia. Keväällä 2024 Helsingissä toimi 12 Naapuruuspiiriä, ja vuonna 2017 niissä käytiin yhteensä 4 900 kertaa. Naapuruuspiireissä osallistujat eli iäkkäät nähdään toimijoina eikä kohteina. Kävijät pystyivät osallistumaan tapaamisten suunnitteluun sekä ottamaan vastuuta ryhmän tehtävistä. Naapuruuspiirien toimintaan ja ohjeistukseen kuuluu kohteiden muuttuminen toimijoiksi. Naapuruuspiirien osallistujien on huomattu verkostoituvan keskenään ja pitävän huolen toisistaan. Toisiin tutustuminen on myös luonut turvallisuuden tunnetta. (Naapuruuspiirit, ei pvm.; Atacocugu, 2024.)

Helsingin kaupunki on luonut ohjeet uusien Naapuruuspiirien perustamiseen. Tämä voi lähteä liikkeelle alueella asuvan iäkkään halusta tai alueen työntekijän kokemasta tarpeesta tällaiselle ryhmälle. Naapuruuspiirien alueellisen työntekijän saadessa yhteydenoton, työntekijä antaa kartoitustehtäviä yhteydenottajalle ja auttaa uuden piirin perustamisessa. Ryhmälle pyritään etsimään sopiva vapaaehtoinen tai vapaaehtoisia, jotka olisivat valmiita sitoutumaan ryhmään. Samalla etsitään muita resursseja, kuten tilaa ja mahdollisia sponsoreita. Kun vapaaehtoinen/vapaaehtoiset on löydetty ja he ovat tutustuneet Naapuruuspiirin materiaaleihin, sovitaan tapaaminen työntekijän kanssa. Tapaamisessa käydään läpi ryhmän perustamiselle ja toiminnalle keskeisiä asioita, kuten resursseja, ja mietitään alustavasti ryhmän edellytyksiä ja vastuita. Tapaamisessa sovitaan yhteistyöntekijä, ilmainen tila läheltä (esimerkiksi julkisen sektorin kokoustila), tarjoilukustannukset, siivouskäytännöt, ajankäyttö, toimintaperiaatteet ja tapaamisaikataulu. Lopulta sovitaan Naapuruuspiirin avajaisista ja tehdään suullinen tai kirjallinen kumppanuussopimus. Yhteistyöntekijä pysyy mukana Naapuruuspiirin toiminnan kehittämisessä ja seuraamisessa. (Atacocugu, 2024.)

4 Yhteisöllistä toimintaa Keski-Suomessa

Kartoitusta tehdessä haluttiin erityisesti nostaa esiin paikallisia, Keski-Suomesta löytyviä esimerkkejä yhteisöllisestä toiminnasta. Näiden tulosten kohdalla ei kuitenkaan ollut samanaista yhteyttä yhteisösosiaalityön perinteeseen kuin aiemmissa esimerkeissä Tampereelta ja Helsingistä. Saatavilla olevien tietojen perusteella näitä ei voida pitää yhteisösosiaalityönä tai toiminnan vertautuminen yhteisösosiaalityöhön jää epäselväksi. Tiedot olivat muutenkin puutteellisempia kuin aiemmissa esimerkeissä ja niiden löytämisessä jouduttiin konsultoimaan paikallisia asiantuntijoita ja ammattilaisia. Tulokset koettiin kuitenkin hyödyllisiksi yhteisösosiaalityön kehittämisen ja ideoimisen kannalta, eikä olisi tarkoituksenmukaista jättää niitä esittelemättä. Seuraavissa keski-suomalaisissa esimerkeissä löytyy elementtejä yhteisöllisistä toimintatavoista, joita olisi hyödyllistä tarkastella yhteisösosiaalityön kehittämisen näkökulmasta.

4.1 Huhtasuon Kylätoimisto

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Koske julkaisi Pauliina Huuskosen (2019) harjoitteluraportin, jossa käsiteltiin Huhtasuon Kylätoimistoa yhteisöllisen sosiaalityön näkökulmasta. Huhtasuon ASA ry:n Kylätoimisto kuvailee itse itseään ”yhteisenä olohuoneena”, jossa ihmiset voivat tavata toisiaan ja osallistua maksuttomaan ryhmätoimintaan. Toimisto on auki arkipäivisin 4–5 tunnin ajan. Vuonna 2019 Kylätoimiston kävijöiden sukupuolijakauma oli lähes tasan miesten ja naisten välillä, ja ikäryhmittäin suurimmat kävijäryhmät olivat yli 65-vuotiaat sekä 30–65-vuotiaat (Huuskonen, 2019). Huhtasuon ASA ry toimii myös yksityisenä sosiaalipalvelun tuottajana tarjoten kuntouttavaa työtoimintaa ja työvalmennusta Kylätoimiston yhteydessä. Kuntouttavaan työtoimintaan voi hakeutua Jyväskylän työllisyyspalveluiden kautta tai ottamalla suoraan yhteyttä. Kylätoimistolla työskentelee sekä vapaaehtoisia että kuntouttavan työtoiminnan kautta tulevia henkilöitä. (Huhtasuon ASA ry, ei pvm.)

Huuskosen (mt.) raportissa kuvataan Kylätoimiston ja sosiaalitoimen välisen yhteistyön olleen vuonna 2019 vähäistä ja liittyneen lähinnä maahanmuuttajien tilanteisiin. Työllisyyspalveluilla on kuitenkin ollut aikaisemmin vahva rooli Huhtasuolla ja erityisesti Kylätoimistolla. Perustoimeentulotuen siirtyminen Kelalle vuonna 2017 vähensi sosiaalitoimen yhteydenottoja entisestään. Huuskosen raportissa todetaan Kylätoimiston ja sosiaalitoimen yhteistyön kasvattamisen olevan tärkeää alueen asukkaiden ongelmien monimutkaistumisen ehkäisemiseksi. Huhtasuon Kylätoimisto ja sen kaltaiset matalan kynnyksen kohtaamispaikat voisivat olla erinomaisia paikkoja yhteisösosiaalityön ja jalkautuvan työn kehittämiseksi Keski-Suomessa.

4.2 Monikulttuurikeskus Gloria, Info Gloria & International Jyväskylä

Monikulttuurikeskus Gloria on matalan kynnyksen avoin, monikulttuurinen kohtaamispaikka Jyväskylän Tourulassa. Glorian tavoitteina on tukea monikulttuurisia ryhmiä ja

yhteisöllisyyttä, yhdistää eri toimijoita sektorirajojen yli sekä mahdollistaa ihmisten verkostoitumisen. Gloriassa toimii vakituisia työntekijöitä sekä vapaaehtoisia. Vapaaehtoiset voivat toimia muun muassa kieliapuna, valmistaa ruokaa sekä osallistua toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. (Monikulttuurikeskus Gloria ry, ei pvm.)

Tampereen TEKO-hankkeessa todettiin Jyväskylän Glorian yhteydessä toimivan Info Gloria -hankkeen olleen samanlaista toimintaa kuin Kototorin toiminta (Sokra, 2024). Info Gloria oli vuodesta 2011 saakka toiminut maahanmuuttajien neuvontapiste, joka sittemmin siirtyi osaksi Jyväskylän kaupungin Maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalvelujen kehittämishanketta vuosina 2020–2023. Toiminta sai uuden nimen International Jyväskylä – Info Center ja siirtyi kaupungin keskustaan. Kehittämishanke oli vuoden 2022 loppuun Jyväskylän kaupungin työllisyyspalveluiden ja vuodesta 2023 International Jyväskylä -palveluyksikön hallinnoima. Hankkeessa luotiin maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjaus- ja neuvonnan palvelumallin järjestämisen ja toteuttamisen suunnitelma päätöksenteon pohjaksi. Hankkeessa kehitetty matalan kynnyksen omakielisen ohjauksen ja neuvonnan palvelumalli on vakiintunut osaksi International Jyväskylä -yksikön toimintaa. (Monikulttuurikeskus Gloria ry, ei pvm.; Jyväskylän kaupunki, ei pvm.)

4.3 Päihdekuntoutuskoti Seukkala

Päihdekuntoutuskoti Seukkala sijaitsee Laukaan Valkoan kylässä. Toiminnan kohderyhmänä ovat erilaisista riippuvuuksista ja mielenterveysongelmista toipuvat ihmiset. Päihdekuntoutuskoti toimii esimerkkinä luontolähtöisistä menetelmistä. Kuntoutusohjelman osana toteutetaan Green Care -toimintaa, mikä toteutuu esimerkiksi eläinavusteisena toimintana ja puutarhan hoitona. Seukkalassa järjestetään säännöllisesti ns. hevospäiviä, jolloin voi osallistua ohjatusti hevosten hoitamiseen sekä ratsastaa. Kuntoutujien on mahdollista tuoda sovitusti omia lemmikkejään Seukkalaan. Seukkalan kuntoutustoiminnan periaatteisiin kuuluvat yhteisöllisyys ja yhteisöhoito. Ryhmätyöskentely ja vertaistuki ovat tärkeä osa kuntoutusta. Asiakkaat osallistuvat talon käytännön tehtäviin osana yhteisöhoitoa. Näihin vastuisiin kuuluvat esimerkiksi ympäristön- ja puutarhanhoitoon liittyvät tehtävät osana viikoittain jaettavia vastualueita. (Väentupa ry, ei pvm.)

Seukkalan päihdekuntoutuskodin toimintaa ei voida pitää yhteisötyönä samalla tavoin kuin Helsingin ja Tampereen esimerkkejä. Toiminta perustuu yksikön asiakkuuteen eikä paikallisuuteen tai asukkuuteen. Seukkala profiloituukin selkeästi kuntoutusyksiköksi. Kuntoutustoiminta kuitenkin perustuu vahvasti yhteisöllisyydelle, joka kuuluu yksikön keskeisiin arvoihin. Asiakkaat kokoontuvat yhteisöpalaveriin kolme kertaa viikossa, joissa he muun muassa laativat yhdessä joka viikon yhteisen ohjelman sekä toiminnan sisällön. Asiakkaita osallistavat toimintatavat ja yhteisöllisyys ovat monilta osin rinnastettavissa yhteisötyössä esiintyviin elementteihin. Toimintamallista tekee mielenkiintoisen luonnon ja eläinten hyödyntäminen.

4.4 Meidän Tupa

Meidän Tupa on Saarijärvellä sijaitseva sosiaalisen kuntoutuksen avoin työikäisten kohtaamispaikka, johon ei tarvita sosiaalisen kuntoutuksen päätöstä. Meidän Tupaa kehitettiin vuosina 2017-2019 Saarikan alueella (Saarijärvi, Kannonkoski, Karstula, Kivijärvi ja Kyyjärvi) ja sen toiminta on sittemmin siirtynyt Keski-Suomen hyvinvointialueelle. Meidän Tuvassa hyödynnettyjä toimenpiteitä ovat muun muassa vertaisryhmät, ohjattu ryhmätoiminta, kansalaisopiston päiväryhmät, asiakasraadit ja asiakasohjaus ilman ajanvarausta. Julkisista lähteistä saatavat tiedot Meidän Tuvan toiminnasta ovat erittäin niukat eivätkä kuvaa toimintaa tarkemmin. Tämä johtunee hyvinvointialuesiirtymän seurauksena kadonneista verkkolähteistä. Saatavilla olevien tietojen sekä ammattilaisia ja asiantuntijoita konsultoimalla on kuitenkin saatu käsitys, että toiminta on hyvin yhteisölähtöistä ja jopa rinnastettavissa yhteisötyöhön. (Keski-Suomen hyvinvointialue, ei pvm.; Meidän Tupa, ei pvm.)

5 Johtopäätökset

Yhteisösosiaalityötä ja yhteisöllistä toimintaa toteutetaan monilla eri tavoilla. Erityisesti Helsingin ja Tampereen toiminta korostuivat kartoituksessa, sillä paikkakunnilla on pitkä yhteisölähtöisen toiminnan toteuttamisen ja kehittämisen perinne. Keski-Suomesta onnistuttiin löytämään malleja, joissa hyödynnetään yhteisöllisyyttä tai joita voidaan jopa pitää yhteisölähtöisinä.

Käytännön toiminnan kartoittaminen julkisia lähteitä käyttämällä osoittautui haasteelliseksi. Tämä johtunee valtaosin siitä, että käytännön toimintaa ei ole olemassa, minkä takia siitä ei voi olla tietoa. Jos käytännön toimintaa oli, siitä ei usein ollut saatavilla kovinkaan paljoa tietoa. Tämä johtuu ainakin osittain siitä, että hyvinvointialueiden aloitettua toimintansa kuntapohjaisen palvelujärjestelmän verkkosivut ajettiin alas, jolloin niihin kirjatut tiedot yksinkertaisesti katosivat, kun niitä ei siirretty hyvinvointialueiden verkkosivuille. Tiedonhaussa löytyi useita mainintoja erilaisista toimintamalleista ympäri Suomea, mutta tarkempia tietoja etsiessä tuloksia ei löytynyt ja verkkolinkit eivät johtaneet minnekään. Ehdotuksena ja toiveena olisi, että jatkossa yhteisösosiaalityötä kehittäessä tietojen kirjaamiseen ja julkaisemiseen panostettaisiin ja pidettäisiin huolta, ettei tuotettu tieto katoa.

Raporteissa kuvatuissa toimintamalleissa yhteisöt käsitetään melko yhdenmukaisesti alueellisina yhteisöinä. Tällaisella toiminnalla on historiallisesti pisimmät juuret ja sitä voi olla sen vuoksi helpointa lähteä toteuttamaan. Alueellista yhteisötyötä kehittäessä tulisi huomioida Eräsaaren (2016) kehoituksesta yhteisöllisyyden paikkojen ja tilojen keskeisyys. Kehittämisessä ei tulisi unohtaa erilaisia yhteisöllisyyden muotoja. Teknologialla ja digitaalisilla ympäristöillä voi olla paljon tarjottavaa yhteisötyölle, jota ei ole vielä osattu hyödyntää.

Vaikka erilaisia malleja voidaan käyttää inspiraationa oman toiminnan kehittämiseen, ne eivät välttämättä sovellu sellaisenaan kaikkiin ympäristöihin. Jonkin toimintamallin pakottaminen ylhäältä alaspäin ei kuulu yhteisösosiaalityön taustafilosofiaan, jossa keskeisiä ovat valan horisontaalisuus, asukaslähtöisyys ja osallistaminen. Erilaiset mallit voidaan ottaa kehittämisen lähtöpisteiksi, mutta lopullinen toimintamalli ottaa oman muotonsa vasta pitkäjärjestyksessä yhteistyössä alueen asukkaiden ja kävijöiden kanssa. Julkiset tahot eivät määritä toimintaa muille, vaan ovat yksi toimija ja osapuoli muiden joukossa. Tämä vaatii radikaalia asennemuutosta.

Yhteisösosiaalityössä on kyse sosiaalityön ammatti-identiteetin reflektomisesta. Sosiaalityötä on jo vuosikymmeniä luonnehtinut viranomaislähtöisyys ja vahva sidos julkiseen valtaan. Yhteisösosiaalityön kehittäminen on mahdollisuus luoda toisenlaista sosiaalityötä, joka vastaa enemmän sitä toimintaa ja ajattelua, josta sosiaalityö 1900-luvun alussa sai alkunsa. Yhteisöjen kanssa työskentely ja alueille jalkautuminen voivat vahvistaa ihmislähtöisyyttä, osallisuutta, tasa-arvoa ja demokraattisuutta, jotka kuuluvat sosiaalityön eetoksen ytimeen.

Lähteet

Eräsaari, L. (2016). Yhteisösuhteille perustuva sosiaalityö. Teoksessa M. Törrönen, K. Hänninen, P. Jouttimäki, T. Lehto-Lundén, P. Salovaara & M. Veistilä (toim.), *Vastavuoroinen sosiaalityö* (s. 109–125). Gaudeamus.

HE 197/2022 vp laeiksi sosiaalihuoltolain ja terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Kananoja, A. & Karjalainen, P. (2016). Hyvinvoinnin edistäminen ja yhteisötyö sosiaalipolitiikan uusissa rakenteissa. Teoksessa A. Kananoja, M. Lähteinen & P. Marjamäki (toim.), *Sosiaalityön käsikirja* (luku 10). Tietosanoma.

Karjalainen, P., Metteri, A. & Strömberg-Jakka, M. (2019). *Tiekartta 2030: Aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön tulevaisuus selvitys* (Raportteja ja muistioita 2019:41). Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4076-5>

Kuorelahti, M. (2022). Yhteisöllisten ja luontolähtöisten menetelmien vaikuttavuus aikuis-sosiaalityössä. *Tutkiva sosiaalityö, 2022*, 57–81. <http://www.sosiaalityontutkimuksen-seura.fi/data/uploaded/file/tutkivasosiaalityo2022-valmis-valmis.pdf>

Närhi, K. & Matthies, A.-L. (2016). Ekososiaalinen ajattelu yhteisötyössä. Teoksessa I. Roivainen & S. Ranta-Tyrkkö (toim.), *Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat* (s. 95–108). United Press Global.

Pavelová, L. (2014). Community Work or Community Social Work? *Revista De Asistentă Socială*, 1, 7–15. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/community-work-social/docview/1544867153/se-2>

Puurunen, P. (2016). Yhteisötyön juurilla – settlementiliike ja Jane Addams. Teoksessa I. Roivainen & S. Ranta-Tyrkkö (toim.), *Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat* (s. 21–38). United Press Global.

Pekkarinen, A. & Kiviranta, J. (2023). Toimisto vai yhteisö sosiaalityön työympäristönä? *Janus*, 31(2), 210–217. <https://doi.org/10.30668/janus.126059>

Rantala, J. (2016). Sosiaalinen media osana sosiaalityötä. Teoksessa I. Roivainen & S. Ranta-Tyrkkö (toim.), *Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat* (s. 86–94). United Press Global.

Roivainen, I. (2016). Alueelliset yhteisöt sosiaalityön kenttinä ja työmuotoina. Teoksessa I. Roivainen & S. Ranta-Tyrkkö (toim.), *Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat* (s. 109–130). United Press Global.

Roivainen, I. & Ranta-Tyrkkö, S. (2016). Yhteisöt ja sosiaalityö: johdantoa aiheeseen. Teoksessa I. Roivainen & S. Ranta-Tyrkkö (toim.), *Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat* (s. 7–20). United Press Global.

Roivainen, I., Kostiainen, T. & Metteri, A. (2019). Yhteisösosiaalityö muuttuvassa toimintaympäristössä. Teoksessa A. Pohjola, T. Kemppainen, A. Niskala & N. Peronius (toim.), *Yhteiskunnallisen asemansa ottava sosiaalityö* (s. 277–302). Vastapaino.

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014). <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

Toimintamallien lähteet

Helsingin yhdyskuntatyöntekijät

Helsingin kaupunki. (ei pvm.) *Sosiaali- ja terveystalvelujen yhdyskuntatyöntekijät*. Haettu 23.9.2024 osoitteesta <https://www.hel.fi/fi/paatoksenteke-ja-hallinto/osallistu-ja-vai-kuta/tukea-yhdessa-tekemiseen/sosiaali-ja-terveystalvelujen-yhdyskuntatyontekijat>

Roivainen, I., Kostiainen, T. & Metteri, A. (2019). Yhteisösosiaalityö muuttuvassa toimintaympäristössä. Teoksessa A. Pohjola, T. Kemppainen, A. Niskala & N. Peronius (toim.), *Yhteiskunnallisen asemansa ottava sosiaalityö* (s. 277–302). Vastapaino.

Huhtasuon Kylätoimisto

Huhtasuon ASA ry. (ei pvm.) Huhtasuon Kylätoimiston kotisivut. Haettu 23.9.2024 osoitteesta <https://www.huhtasuonkylatoimisto.org/>

Huuskonen, P. (2019). *Kohtaamispaikkojen mahdollisuudet yhteisölliselle sosiaalityölle. Kohtaamisia ja keskusteluja Huhtasuolla osallistuvan havainnoinnin menetelmin*. (Harjoitteluraportteja 5). Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. https://www.hyvaks.fi/sites/default/files/2024-06/KoskeHarjoitteluraportteja5_Huuskonen.pdf

Kototori

Hervannan Sanomat. (2022). *Kototori päätti toimintansa*. Haettu 10.9.2024 osoitteesta <https://www.hervannansanomat.fi/news/kototori-p%C3%A4%C3%A4tti-toimintansa>

Kototori. (2020). Innokylä. <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/kototori>

Kostiainen, T., Popova, K., Metteri, A., Leppänen, M. & Harju, M. (toim.). (2019). *Yhteistyö kahdensuuntaisessa kotoutumisessa*. Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1262-6>

Leppänen, M. & Kiviranta, J. (2019). Kototorin tarina – Ideasta hyväksi käytännöksi. Teoksessa T. Kostiainen, K. Popova, A. Metteri, M. Leppänen & M. Harju (toim.), *Yhteistyö kahdensuuntaisessa kotoutumisessa* (s. 33–48). Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1262-6>

Popova, K. (2019). Tehostettua kotoutumista Hervannassa. Teoksessa T. Kostiainen, K. Popova, A. Metteri, M. Leppänen & M. Harju (toim.), *Yhteistyö kahdensuuntaisessa kotoutumisessa* (s. 21–32). Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1262-6>

Roivainen, I., Kostiainen, T. & Metteri, A. (2019). Yhteisösosiaalityö muuttuvassa toimintaympäristössä. Teoksessa A. Pohjola, T. Kemppainen, A. Niskala & N. Peronius (toim.), *Yhteiskunnallisen asemansa ottava sosiaalityö* (s. 277–302). Vastapaino.

Sokra. (2024). *Kototori tukee kotoutujaa monialaisesti ja yhteisöllisesti*. Innokylä. <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/kototori-tukee-kotoutujaa-monialaisesti-ja-yhteisollisesti>

Meidän tupa

Keski-Suomen hyvinvointialue. (ei pvm.) *Meidän tupa, Olohuone, Saarijärvi*. Haettu 26.9.2024 osoitteesta <https://www.hyvaks.fi/asiointi/meidan-tupa-olohuone-saarijarvi>

Meidän tupa. (ei pvm.) [Hankekuvaus.] RR-tietopalvelu. Haettu 26.9.2024 osoitteesta <https://www.eura2014.fi/rctiepa/projekti.php?projektikoodi=S20929>

Monikulttuurikeskus Gloria, Info Gloria & International Jyväskylä

Monikulttuurikeskus Gloria ry. (ei pvm.) *Monikulttuurikeskus Gloria*. Haettu 25.9.2024 osoitteesta <https://www.gloriajkl.fi/>

Jyväskylän kaupunki. (ei pvm.) *International Jyväskylä – Info Center*. Haettu 26.9.2024 osoitteesta <https://www.jyvaskyla.fi/kaupunki-ja-paatöksenteko/strategia-ja-kehittaminen/hankkeet/international-jyvaskyla-info-center>

Naapuruuspiirit

Atacocugu, S. (2024). *Naapuruuspiiri*. Innokylä. <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/naapuruuspiiri>

Naapuruuspiirit. (ei pvm.). Helsingin kaupunki. <https://vapaaehtoistoiminta.hel.fi/tehtavat/naapuruuspiiri-2/>

Yhteisökeskus L8

Kiviranta, J. (2022). *Yhteisökeskus – alusta yhdyspintatyöskentelyyn*. Innokylä. <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/yhteisokeskus-alusta-yhdyspintatyoskentelyyn>

Pirkanmaan hyvinvointialue. (ei pvm.). *Hervannan yhteisökeskus L8*. Haettu 5.9.2024 osoitteesta <https://www.pirha.fi/toimipisteet/toimipistehakemisto/hervannan-yhteisokeskus-l8>

Yhteisöneuvonta

Hakulinen, A. (2019). Yhteisöneuvonta. Teoksessa T. Kostiainen, K. Popova, A. Metteri, M. Leppänen & M. Harju (toim.), *Yhteistyö kahdensuuntaisessa kotoutumisessa – yhteisö*,

kohtaaminen ja osallisuus (s. 49–62). Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1262-6>

Nuorala, L. (2023). *Yhteisöneuvonta*. Innokylä. <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/yhteisoneuvonta>

Ruuska, T. (2024). *Yhteisöneuvonta 2024 – Pirkanmaan HVA (RRP, P4, I1)*. Innokylä. <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/yhteisoneuvonta-2024-pirkanmaan-hva-rrp-p4-i1>

Päihdekuntoutuskoti Seukkala

Väentupa ry. (ei pvm.). *Päihdekuntoutuskoti Seukkala*. Haettu 20.9.2024 osoitteesta <https://vaentupa.fi/paihdekuntoutus/>